

GEOLOGISKA FÖRENINGENS

I

STOCKHOLM

FÖRHANDLINGAR.

SJUNDE BANDET.

(Årgångarne 1884 och 1885.)

MED 22 LITOGRAFIERADE TAFLOER, 2 LJUSTRYCK OCH ETT PORTRÄTT.

STOCKHOLM 1884 OCH 1885.
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

BRÖGGER, W. C. *Foreløbig meddelelse om to nye norske mineraler, Låvenit og Cappelenit.*

(Med kemiske analyser af Prof. P. T. CLEVE).

1. *Låvenit*. Et kastaniebrunt til gulagtigt, mørkere eller lysere farvet mineral, i prismatiske krystaller, i regelen med stærkt glindsende flader, lidet gjennemskinnende. Krystalsystem *monosymmetrisk*; axeforhold

$$a : b : c = 1,0811 : 1 : 0,8133.$$

$$\beta = 71^{\circ} 24\frac{1}{2}'$$

med kombination: ∞P , ∞P^2 , $\infty P \infty$, $\infty P \infty$, $-P$, $\div P \infty$. Undertiden tvillinger efter $\infty P \infty$.

De optiske axers plan parallel symmetriplanet, den spidse bissektrix danner med vertikalaxen en vinkel af c. $20\frac{1}{2}^{\circ}$, udtrædende i den spidse vinkel β ; optisk negativ (?). Minerallet er stærkt pleokroitisk, $c > b > a$, dybt rødbrun, gulagtig grøn og lys vingul. Temmelig fuldkommen spaltbarhed efter $\infty P \infty$; sp. vægt = 3,51 (P. T. CLEVE).

Den kemiske sammensætning er efter en af Prof. P. T. CLEVE velvilligst udført analyse følgende:

SiO ₂	33,71.
ZrO ₂	31,65.
Fe ₂ O ₃ (?)	5,64.
MnO	5,06.
CaO	11,00.
Na ₂ O	11,32.
Glødtab	1,03.
	99,41.

Mineralet forekommer dels på den mærkelige rige mineralforekomst Låven, en liden ö nær Stokö i Langesundsfjorden, efter hvilken jeg har opkaldt det, dels også på flere af Aröskjærene, sammen med andre forbindelser af SiO₂, ZrO₂, CaO, Na₂O etc., som katapleit, eukolit etc. Jeg har tidligere forvevlet mineralet på grund af dets eiendommelige sönderdelingsproduk-

ter, med Mosandrit, som det dog ikke engang er nærmere beslægtet med ¹⁾).

2. *Cappelenit*. Et brunt (med grønlig anstrøg) mineral i tykke prismatiske krystaller, med godt glindsende flader, på brudflader fedtagtig glasglans, gennemskinnende til halvgjennemsigtigt. Krystalsystem *holoëdrisk hexagonalt*, axeforhold

$$a : c = 1 : 0,43010 \text{ med}$$

kombination: ∞P , P , $3P$, oP .

Temmelig stærk dobbeltbrydende, ikke mærkbart pleokroitisk, optisk negativt.

Ingen fremtrædende spaltbarhed, sp. vægt = 4,407 (P. T. CLEVE).

Den kemiske sammensætning er efter en af Prof. P. T. CLEVE velvilligst udført analyse følgende:

SiO ₂	14,16.
B ₂ O ₃	(17,13.)
Y ₂ O ₃	52,55.
La(Di) ₂ O ₃	2,97.
Ce ₂ O ₃	1,23.
ThO ₂	0,79.
BaO.....	8,15.
CaO.....	0,61.
Na ₂ O.....	0,39.
K ₂ O.....	0,21.
H ₂ O (glødtab).....	1,81.
	100,00.

Dette mærkelige mineral forekommer yderst sparsomt på en liden gang i augitsyenit på Lille Arö, i Langesunds-fjorden, sammen med ikke mindre end 20 andre mineraler. Det for undersøgelsen anvendte materiale har jeg erholdt hos hr. gods-

¹⁾ Mosandrit skilles let ved andre vinkler, mangel på fremtrædende pleokroisme etc.; Mosandriten er forøvrigt også monosymmetrisk, men med axeforhold nære rhombisk, med udlukningsvinkel mod c-axen i snit efter symmetriplanet af kun c. 4° etc.; såvel ved sin geometriske, som ved optiske og kemiske forhold står den ganske nær den af J. LORENZEN beskrevne Rinkit fra Grönland.

eier DIDRIK CAPPELEN på Holden, efter hvem jeg også har opkaldt mineralet.

Udførligere redegjørelse for begge de ovenfor kortelig omtalte mineraler vil blive meddelt i et større værk over mineralerne på gangene i de norske augit- og nefelinsyeniter.

NORDENSTRÖM, G. *Preliminärt meddelande om jordbäfningsarna i Spanien i December 1884.*

Dessa jordbäfningar hafva genom sin intensitet och stora utbredning väckt den största uppmärksamhet. Utom de för deras undersökning tillsatta commissionerna i Spanien, hvarest bland märkes en på Regeringens ordres under ledning af chefen för landets Geologiska Undersökning FERNANDEZ DE CASTRO, har äfven Vet. Akademien i Paris afsändt en commission i samma syfte till Spanien. Den senare består af Professor FOUQUÉ såsom chef, grufingenjörerna LEVY och BERTRAND, Professor BARROIS och Herr BREON samt 3 biträden.

Det enda vetenskapliga arbete som ännu publicerats om dessa jordbäfningar är det föredrag, som den för sina undersökningar om de geologiska förhållandena i Andalucia bekante Geologen J. MACPHERSON höll den 7 i förra månaden inför *Sociedad española de Historia natural*.

Efter några erinringar ur den dynamiska geologien lemnade MACPHERSON först en kort beskrifning på jordbäfningarnas förlopp och utbredning. Redan den 18 December förmärktes af sjöfarande häftiga rörelser i Atlanten och den 22 i samma månad voro dessa så utbredda, att de samtidigt observerades utefter hela vestkusten af Spanien och Portugal, vid Azoriska öarna och Madeira. Denna serie jordbäfningar nådde sitt maximum den 25, då omkring kl. 9 e. m. ytterst häftiga oscillationer egde rum i provinserna Málaga och Granada och derstädes orsakade en ofantlig förödelse. Inverkan häraf märktes ock samtidigt vesterut ända till Cadiz och norrut i Córdoba och Jaen, samt i Madrid. På sist nämde ställen uppkom dock ingen skada till lif eller